

DE MUNTKLAPPER

EUROPEES GENOOTSCHAP VOOR MUNT- EN PENNINGKUNDE vzw
Koninklijke Vereniging

Driemaandelijks tijdschrift

- 56 -

oktober-november-december 2007

6 pence 1887, jubilee van koningin Victoria, Groot-Brittannië

schaal ½

Vz. Gekroond hoofd van Victoria naar links, errond, VICTORIA DEI GRATIA BRITT(ANNIAR): REGINA F(IDEI): D(EFENSOR): (Victoria bij de gratie Gods, koningin van de Britten, verdediger van het geloof)

Kz. Gekroond schild van Engeland omringd door de orde van de Kousenband met het opschrift HONI · SOIT · QUI · MAL · Y · PENSE · · ·

Onderaan 18 – 87

Zilver 925 ‰, Ø 19 mm, 2,83 g, kartelrand

Victoria

Zoals men de 17de eeuw in Frankrijk de “eeuw van Lodewijk XIV” noemt, zo zou men in Engeland de 19de eeuw de “eeuw van Victoria” kunnen noemen. Het “Victoriaanse tijdperk” is voor iedereen een begrip geworden. Victoria werd niet zomaar geboren zoals de meeste prinsessen, ze werd geboren op bestelling van het parlement. Toen Leopold van Saksen-Coburg in 1817 weduwnaar was geworden van de kroonprinses van Engeland was er in het land geen enkel vooruitzicht op een mogelijke geboorte van een troonopvolger. George III leefde nog, maar was waanzinnig. Van zijn 15 kinderen leefden er nog 12. De 5 prinsessen waren ongehuwd of gehuwd zonder kinderen. Van de 7 prinses waren er 3 gehuwd: George, de regent had, zoals gezegd, zijn enige dochter Charlotte verloren; de hertog van York en de hertog van Cumberland hadden geen kinderen. In deze omstandigheden verzocht het parlement de 4 overblijvende vrijgezellen hun dynastieke plichten te vervullen.

De hertog van Sussex deed of zijn neus bloedde; de andere drie deden mee aan de wedloop voor een troonopvolger. De hertog van Kent, die diep in de schulden zat en die te Brussel woonde omdat het er goedkoop was, gaf zijn maîtresse de bons en liet zich door Leopold van Saksen-Coburg zijn zuster voorstellen, die weduwe was van de hertog van Leiningen. In 1818 trouwden ze. De toelage die door het parlement gestemd werd om de bijkomende onkosten van het huwelijk te dekken bedroegen echter maar 6.000 pond in plaats van de verhoopte 25.000. Resultaat: het echtpaar was niet uit de financiële moeilijkheden. De hertog van Kent ging dan met zijn vrouw in Duitsland wonen omdat het er goedkoper was en om een koetsier uit te sparen reed hij zijn hoogzwangere vrouw met een versleten wagen volgestouwd met meubels en huisraad terug naar Engeland.

De prinses werd geboren op 24 mei 1819. Bij de doop kwam de regent roet in het eten strooien, hij was peter en tsaar Alexander was tweede peter. Het kind had Georgina Charlotte Augusta Alexandrina Victoria moeten heten, doch George wilde zijn naam niet op de eerste plaats zetten vóór de tsaar. Op het ogenblik van de doop noemde hij het meisje op eigen initiatief Alexandrina Victoria. Victoria was de naam van haar moeder. Haar ouders leefden een tijdje op de kap van Leopold van Saksen-Coburg, die als weduwnaar van de kroonprinses een ruim staatspensioen van 50.000 pond genoot. Korte tijd daarna raakte de hertog van Kent verkouden en stierf op 23 januari 1820. De hertogin had geen rode duit en Leopold schonk zijn zuster een klein pensioen van 2.000 en later 3.000 pond per jaar. Het kind werd opgevoed door haar moeder en door een Duitse barones, Lehzen, waar Victoria meer affectie voor voelde dan voor haar moeder. Victoria had tijdens haar jeugd steeds koele verhoudingen gehad met haar moeder omdat ze dacht dat ze niet van haar hield en vermoedelijk ook omdat ze dacht dat haar moeder een verhouding had met haar rentmeester Conroy, die ze werkelijk haatte. Leopold bracht verder regelmatig bezoeken aan het kind. Wanneer hij koning van België werd, onderhield hij met het meisje een regelmatige briefwisseling.

In 1830 stierf George IV en William IV volgde zijn broer op. Victoria, die toen dus nog Alexandrina heette, groeide eenzaam op met als enige speelkameraadjes de papegaai, de oude kanarie en het hondje Dash. In 1835 kreeg ze tyfus. Conroy, intrigant als altijd probeerde van de zwakte van de zieke prinses gebruik te maken om te trachten haar een papier te doen tekenen dat ze hem benoemde tot haar persoonlijke secretaris. Ze weigerde echter op zijn smeekbeden en dreigementen in te gaan. Leopold had reeds vele jaren tevoren een huwelijk gepland tussen zijn neef Albert van Coburg en Victoria. Hij stuurde Albert een eerste maal toen hij 17 was om te gaan poolshoogte nemen; de ontmoeting viel best mee.

In 1837 kwam baron Stockmar in actie. De gezondheidstoestand van William IV ging snel achteruit en Leopold stuurde zijn vertrouwensman en lijfarts Stockmar om de toekomstige koningin bij te staan. Hij zou 20 jaar lang tussen Engeland en België pendelen. Op 20 juni stierf de oude koning. Dadelijk nam Victoria afstand van haar moeder en de eerste dag van haar regering kreeg Conroy bericht dat hij geen deel meer uitmaakte van het huis van de koningin. Ze zat haar eerste ministerraad alleen voor na raadgevingen ontvangen te hebben van Stockmar. Haar eerste minister, lord Melbourne was een vader voor haar, hij gaf haar een politieke opleiding. Plots was ze van arm, rijk geworden. Het parlement stemde voor haar een jaarlijks budget van 375.000 pond waarvan 60.000 pond voor haarzelf, 131.260 pond voor lonen, 162.500 pond voor de uitgaven van het koninklijk huis, 13.200 voor aalmoezen en giften en 8.040 niet verklaard. Met haar eerste jaarloon betaalde ze integraal de schulden van haar vader (50.000 pond) af. De kroningsplechtigheid, die 5 uur duurde verliep

chaotisch, de kerkelijke hoogwaardigheidbekleders vergisten zich constant en Victoria, die zeer klein van gestalte was (1,50 m) zat bedolven onder de loodzware kroningsmantel en kroon. Ze nam de naam aan van Victoria. Ze ontdekte dat haar moeder, ondanks de tegenovergestelde verklaringen van Conroy, 80.000 pond schuld had, die de rentmeester er blijkbaar had doorgedraaid. Tot haar ontsteltenis begon ze te verdikken; “ik weeg meer dan 51 kilo” schreef ze in haar dagboek. Ze probeerde een regime te volgen doch ze werd daar zo futloos van dat ze zelfs haar tanden niet meer poetste.

In 1839 volgde dan het schandaal Flora Hasting. Het was een gezelschapsdame van haar moeder en van Conroy. Na een vakantie kwam ze blijkbaar zwanger terug. Victoria verdacht zelfs Conroy de vader te zijn. Wanneer iedereen aan het hof zijn afkeer over de toestand had laten blijken kwam het uit dat de hofdame aan een leverkanker leed en stervende was. Alle schandaalbladen van Engeland wierpen zich natuurlijk met wellust op de affaire. Lord Melbourne was whig en Victoria had ook sympathieën voor die partij. Wanneer echter de oppositie, de Tories, aan het bewind kwamen eiste de nieuwe eerste minister dat ze enkele hofdames zou vervangen door dames van Tories. Victoria weigerde en hield voet bij stuk, wat haar populariteit verhoogde.

In 1839 schreef Victoria aan Leopold I dat ze nog niet wilde trouwen doch deze achtte de tijd gekomen en hij stuurde onverwacht zijn neef Albert, die ondertussen een mooie man geworden was. Victoria was gevoelig voor mannelijke schoonheid en volgens de etiquette moest zij als koningin hem ten huwelijk vragen. Hier begon een lange liefdesgeschiedenis die zou blijven voortduren tot de dood van Albert. Hij was een intelligente man en een hard werker, die zich op de achtergrond hield en zijn vrouw met raad en daad bijstond.

In 1840 werd op haar een eerste aanslag gepleegd doch de schoten misten hun doel. Victoria zou in haar carrière verschillende malen aanslagen te verduren krijgen, meestal het werk van zwakzinnigen die haar met zelfgemaakte en ongeladen revolvers bedreigden, maar een paar maal werd er toch met scherp geschoten en eenmaal werd ze buiten westen geslagen vanuit een samendrommende menigte.

Koningin Victoria rond 1850

Op 21 november 1840 werd haar eerste kind geboren, een meisje, die Victoria werd genoemd zoals haar moeder en grootmoeder. Albert kwam in conflict met barones Lehzen, die zowat schoonmoeder begon te spelen. Stockmar speelde bemiddelaar tussen Victoria en Albert en Lehzen werd terug naar Duitsland gestuurd. Albert begon een poging om paal en perk te stellen aan de verkwistingen van het hof, wat hem natuurlijk heel wat vijanden bezorgde. Eens dat de vrees geweken was in het kinderbed te sterven zoals Charlotte begon Victoria aan een grote reeks zwangerschappen. De prins van Wales, de latere Edward VII, werd geboren in 1841,

prinses Alice in 1843, prins Alfred in 1844, prinses Helena in 1845.

In 1843 brachten ze een bezoek aan Louis-Philippe; een Engels koninklijk bezoek aan Frankrijk had niet meer plaats gehad sedert de 16de eeuw.

Victoria en Albert kochten een kasteel op het eiland Wight, Osborne dat zou worden afgebroken en vervangen door een nieuw kasteel. Victoria was zeer sociaalvoelend doch meestal werd ze slecht of onvolledig ingelicht door haar ministers. Zo was ze tegen de wet die de werkdag tot 10 u moest beperken omdat dit de Engelse handelspositie zou schaden. Victoria had na lord Melbourne nog met verschillende eerste ministers op zeer vriendschappelijke voet omgegaan zoals Peel en Disraeli, doch zolang Palmerston haar minister van buitenlandse zaken was had ze er zeer veel last mee. Hij nam eigenmachtig beslissingen die de hele Europese diplomatie tegen Engeland in het harnas joeg; “Hat der Teufel einen Sohn, er ist sicher Palmerston” zegden de Duitsers.

In 1847 werd Louis-Philippe van zijn troon gestoten en in Engeland werd het ergste gevreesd want er was een betoging gepland waarop een half miljoen mensen werden verwacht. Het koninklijk hof werd geëvacueerd. Er kwamen slechts 27.000 betogers opdagen; een politiebeambte kwam melden dat de betoging verboden was; een petitie werd afgegeven en de zaak was opgedoekt. Engeland herademde.

Albert zette zich met al zijn energie in voor het welslagen van de tentoonstelling van 1851, die een groot succes werd. In 1855 werd prins Leopold geboren, een mijlpaal in de Engelse medische geschiedenis want de koningin deed een pijnloze bevalling onder narcose waardoor ze stelling nam in de polemiek over de bijbelse uitspraak “Gij zult uw kinderen in pijn baren”. Spijtig genoeg was de prins aangetast door hemofilie; de ziekte was nog maar weinig gekend op dat ogenblik. Victoria had ze blijkbaar geërfd van haar moeder en langs haar drie dochters Victoria, Alice en Beatrice zou ze zich over de Europese vorstenhuizen verspreiden.

In 1855 deelde Victoria de eerste speciale decoraties uit aan de soldaten die uit de Krimoorlog tegen Rusland terugkeerden. Datzelfde jaar deed Friedrich Wilhelm, kroonprins van Pruisen een huwelijksaanzoek aan de oudste dochter van Victoria, toen 15. Ze trouwden in 1858 en het volgend jaar bracht ze in een vreselijke bevalling de toekomstige keizer Wilhelm II ter wereld; de arm van het kind werd verpletterd en hij zou er gehandicapt van blijven. Victoria hield veel van haar oudste zoon, doch ze gaf hem geen enkele verantwoordelijkheid.

In 1861 stierf haar moeder, met wie ze zich na het vertrek van Conroy verzoend had en dan gebeurde de ramp: Albert kreeg tyfus en stierf. Hier splitste zich de regering van Victoria. Het tweede gedeelte begon met een schier eindeloze periode van afzondering, waarin de koningin zich wel op de hoogte hield van de staatszaken doch zich bijna niet in het openbaar toonde. Men fluisterde dat ze waanzinnig geworden was. Een figuur die in deze sombere periode op de voorgrond trad was haar knecht John Brown. Het was een Schot, groot, sterk, gebaard, blauwe ogen, een stevige kin (Victoria hield daarvan), die ze vanuit haar Schots vakantieverblijf had meegebracht. Hij had een ruw karakter doch was intelligent en absoluut betrouwbaar tenzij hij “geïntimideerd” was, wat wilde zeggen dat hij dronken was. Hij uitte zijn meningen en gevoelens zonder complexen, ook tegenover de koningin, die hij “vrouw” noemde. Er ontstond in deze moeilijke tijden een grote vriendschap tussen haar en haar knecht. Er werd natuurlijk gefluisterd dat ze een verhouding zouden gehad hebben en de Engelse schandaalblaadjes spraken over “Mevrouw Brown”. Wat ze wel samen deden was stiekem likeur drinken. Ze bleef alle openbare activiteiten weigeren tot op het

einde van de jaren 70.

In 1877 kreeg ze de titel “Keizerin van India”. India was al lang rechtstreeks aan de kroon verbonden doch het was veeleer omwille van protocollaire strubbelingen met de tsaar die steeds voorrang eiste voor zijn familieleden omdat ze “keizerlijk” waren en die van Victoria maar koninklijk. Plots kreeg ze haar oude energie terug; ze gaf blijk van een groot weerstandsvermogen ondanks haar ouderdomskwalen. Ze bracht haar vakanties door aan de Azurenkust en haar weigering om “iets nieuws te doen zonder Albert” was voorbij. Haar dochter prinses Alice stierf in 1878 aan difterie in Darmstadt doch ook de rouw had zijn morbide aantrekkingskracht op haar verloren; ze zou nog haar zoon Leopold verliezen die aan zijn bloedziekte stierf en een groot aantal kleinkinderen en achterkleinkinderen doch ze weerstond deze beproevingen moedig. Ze speelde een actieve rol in de vorming van de regeringen, die met de regelmaat van een klok over de Ierse kwestie struikelden. Als het niet naar haar wens verliep dan dreigde ze wel eens af te treden goed wetend dat geen enkele minister daaraan kon weerstaan. De Ieren werden steeds gevaarlijker zodat ze zich weinig kon verplaatsen. In 1882 verloor ze haar trouwe Brown en het koste heel wat moeite aan haar raadgevers om er haar van te overtuigen niet een door haar eigenhandig geschreven biografie van hem te laten drukken. In 1885 leed ze veel onder de moeilijkheden van de veldtocht in Soedan die de dood van Gordon tot gevolg had.

In 1887 vierde ze haar gouden regeringsjubileum. Het hier besproken stuk werd voor die gelegenheid geslagen. Het werd een geweldig feest; tot op de daken waren tribunes getimmerd; het was een prachtige zomerdag die 20ste juni 1887 toen de driedaagse feesten begonnen met een rondrit in de stad. ‘s Avonds was er een eetmaal waar een vijftigtal koninklijke hoogheden aanzaten. De koning van Griekenland zat aan haar linkerzijde, de koning der Belgen rechtover haar. De volgende dag was er een Te-Deum in Westminster voor 10.000 genodigden. Ze reed in een open koets naar de kathedraal opdat iedereen haar zou kunnen zien. De koninklijke gasten werden echter in gesloten koetsen vervoerd, misschien om hen te beschermen tegen de hevige zon, maar in ieder geval tot groot ongenoegen der toeschouwers. Het Te-Deum werd gecomponeerd door prins Albert. Daarna volgde een banket en een militaire parade. Om 10 uur ‘s avonds werden op 600 hoge toppen van het land tegelijkertijd vreugdevuren aangestoken. Op 22 juni was er een enorm kinderfeest voor 30.000 arme kinderen in Hyde Park en daarna een voor rijke kinderen in Windsor. Bij de gasten was ook haar schoonzoon Friedrich Wilhelm die met keelpijn zat; het bleek echter een keelkanker te zijn; hij zou het volgend jaar overlijden na een regering van 99 dagen als Duits keizer. Tien jaar later zou ze haar diamanten regeringsjubileum vieren onder zo mogelijk nog meer enthousiasme.

In 1899 brak de Boerenoorlog uit; voor haar was hij noodzakelijk om een nationale vernedering te voorkomen. In 1901 stierf ze rustig, omringd door de overlevenden van haar negen kinderen; van haar kleinkinderen toonde keizer Wilhelm II zich wel het meest ontroerd. Ze had in haar testament een militaire begrafenis gevraagd.

De munt

Het muntportret werd ter gelegenheid van het regeringsjubileum ontworpen door sir Joseph Edgar Boehm, geboren te Wenen in 1834. Hij vestigde zich in Engeland na 1862; hij was koninklijk beeldhouwer en lid van de Royal Academy. Hij maakte het model voor de officiële medaille van het jubileum waarvan dan de beeldenaar van de munt was afgeleid.

De muntstempel zelf van de voorzijde werd gegraveerd door Leonard Charles Wyon,

hoofdgraveur van de Munt en lid van een werkelijke dynastie van graveurs, waarvan er niet minder dan 14 medailles hebben gemaakt. Hij werd geboren in 1826 in een der logementen van de Royal Mint. Op 16-jarige leeftijd graveerde hij reeds medailles. Hij werd tweede graveur van de Munt toen Merlin op rust ging in 1851. Daarna volgde hij zijn vader op als hoofdgraveur van de Munt en als graveur van de vereniging der goudsmiden. Hij maakte de meeste militaire eretekens tussen 1851 en 1891 en natuurlijk vele muntstempels voor het Commonwealth. De keerzijde van het besproken stuk werd door hem gecreëerd en gegraveerd.

De jubileeserie werd door het publiek zeer slecht onthaald. Vooreerst verwachtte men stukken waarop expliciet allusie zou worden gemaakt op de viering. Verder stond op de stukken geen waarde aanduiding. Onbewust zullen de Britten misschien ook geschokt geweest zijn door het feit dat ze gewoon waren een jonge schoonheid op hun stukken te zien en nu plots een oude dikke dame op hun munten aantreffen. Er was ook kritiek op het kleine kroontje dat er elk ogenblik scheen te kunnen afvallen. Het is wel eigenaardig dat de medaille van hetzelfde type geen protest uitlokte. Het portret is zeer gelijkend met de officiële foto's van de koningin, waarop ze ook dat kroontje droeg. Sir Charles Oman noemde de uitgifte "de grootste ontgoocheling van de eeuw". Het eerste type dat een wapenschild op de keerzijde droeg werd nog hetzelfde jaar uit circulatie genomen toen bleek dat, wanneer men deze 6 pence vergulde, het gemakkelijk kon doorgaan voor een half pond.

Koningin Victoria bij de gouden jubilee

schaal ½

Het stuk kreeg een andere keerzijde met SIX / PENCE in een lauwerkrans. Het jubileetype werd nog tot 1893 verder geslagen met andere jaartallen, dan werd het vervangen door het "oude hoofd".

H. Dewit